

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23 Tel. 25-52 Uprava: Gregorčičeva ul. 27, Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Liubliana, sreda 21. decembra 1938

Cena posamezni številki din 1.50

Naiboli aktualen problem Jugoslavije

Pod tem naslovom je objavil g. Zvonimir Martinković v zadnji številki »Metalurgije« naslednji članek, s katerim se gotovo strinja tudi večina slovenskih gospodarskih ljudi. Članek se glasi:

»Dvajset let državnega življenja Jugoslavije je poteklo brez določenega gospodarskega načrta. Če se ne bi v zadnjih treh letih postavili vsaj nekateri kamni-mejniki, bi morali reči, da se je vsa ta leta, celi dve desetletji, delalo brez vsakega načrta, brez globljega preudarka in dostikrat tudi brez vseh ozirov na dejanske možnosti in potrebe dežele.

To je bila na eni strani krivda popolnoma napačnega mnenja političnih činiteljev, kakor da je državna politika eno, narodno gospodarstvo pa čisto neka druga stvar. Na drugi strani pa se tudi niso znali gospodarski ljudje sami zadostno uveljaviti. Vedno le v vlogi prosilcev, ne pa sodelavcev, so pridobitniki samo gledali, kako se menjujejo vlade, ki se za gospodarstvo niso niti zmenile. O nekem načrtnem delu niti sledu. Šele v zadnjem času postaja tudi nepridobitnikom jasno, da se gospodarska vprašanja ne morejo reševati samo po knjigah s pomočjo neklih kabinetnih improvizacij, temveč samo po načrtu.

Postavitev gospodarskega načrta je najbolj aktualno vprašanje Jugoslavije. Gospodarski načrt, izdelan s sodelovanjem vseh panog naše narodne delavnosti in natančno določen za daljšo dobo, bi ustvaril nesluten polet, ker bi vse gospodarstvo občutilo, da niti en njegov del ni prepuščen usodi, samo sposobnosti ali interesu posameznika, temveč da je vsak vključen v en cilj, ki je določen z natančno izdelanim gospodarskim načrtom.

Pomanjkanje gospodarskega načrta v sedanjih razmerah je več ko velika napaka, zlasti za Jugoslavijo, ki pomeni paradoks, da je bogata dežela z nerazvitim gospodarstvom in revnim prebivalstvom. Postavitev gospodarskega načrta bi imela brezdvomno to posledico, da bi se dvignilo narodno blagostanje in s tem bi se rešila tudi mnoga druga naša notranja vprašanja, ki so tem važnejša, čim manjše je blagostanje naroda. Za naš svet niso tako zelo važna politična vprašanja, kakor pa je važno, da gre vsem dobro.

Ze samo ta razlog bi moral zadostovati, da bi se takoj začelo s pripravljalnimi deli za postavitev državnega gospodarskega načrta. Da bi bil načrt popoln in strokovno na višku, je treba dati gospodarskim ministrstvom, in prvi vrsti pa ministrstvu za trgovino in industrijo široka pooblastila ter poklicati k sodelovanju tudi gospodarske organizacije, zlasti pa one, ki predstavljajo posamezne panoge domače delavnosti.

Kar se pa tiče načrtnega dela v zvezi z našo kovinsko industrijo, ki v vsakem pogledu zasluži posebno pažnjo, je treba pripomniti, da je državna zveza jugoslovanske industrije železa in kovin dosedaj vedno poudarjala potrebo obnove gospodarskega načrta, ki bi moral biti izhodišče za vse načrtno delo. Za uspešno določitev in izvajanje obnove gospodarskega načrta pa predlaga zveza:

1. Organizirati je treba ustanovo, kateri se mora dati naloga, da postavi in izvaja načrt za vse državne nabave.

2. Stalni posvetovalni odbor za pospeševanje kovinske industrije naj se ustanovi z namenom, da dá direktive za načrtni razvoj te najvažnejše industrije za državno obrambo.

3. Ustanove naj se obvezne strokovne industrijske zveze za ozemlje vse Jugoslavije namesto sedanjih obveznih nestrokovnih združenj splošnega značaja.

4. Izda naj se uredba o ustanavljanju državnih in samoupravnih podjetij in delavnic ter naj se določi, da smejo državna in samoupravna podjetja izdelovati samo predmete, ki jih zasebna podjetja ne izdelujejo.

Prva in četrta zahteva nista samo želja vse industrije, temveč sta naravnost narodni in državni potrebi. S svojim majhnim kapitalom moramo izvrševati državne nabave po načrtu in ne smemo nalagati denarja, državnega ko tudi ne

privatnega, za sredstva proizvodnje, ki jo že imamo in ki krije vse naše potrebe.

Državna zveza jugoslovanske industrije železa in kovin, ki že več ko eno desetletje aktivno zastopa interese svoje stroke in vse industrije, smatra, da je prišel sedaj trenutek, ko se morajo njeni predlogi začeti proučevati in ko se mora začeti s pritegnitvijo vseh konstruktivnih sil v gospodarstvu reševati najbolj aktualno vprašanje v Jugoslaviji — da se postavi gospodarski načrt.

sprejetju proračuna ter proti odobritvi proračuna po nadzorni oblasti, imajo zgolj značaj opozoritve. Upravno sodišče je že ponovno razsodilo, da spada odločba o proračunu med odločbe obče narave, proti katerim poedinec nima pravice pritožbe.

Šele ko prejme poedinec konkretno odločbo (plačilni nalog) občinske uprave oz. predsedstva mestne občine, ki se tiče izvrševanja odobrenega proračuna, zlasti pa pobiranja občinskih davščin, more proti takemu plačilnemu nalogu nastopiti z rednimi in izrednimi pravnimi sredstvi. Proti plačilnemu nalogu se more v roku 8 dni, računano od dneva prejema, vložiti ugovor na občinski odbor. Ako občinska uprava ugovora ne uvaža, ga predloži občinskemu odboru v odločitev. O ugovorih zoper konkretne odločbe predsednika mestne občine odloča mestni svet. Zoper odločbe občinskega odbora je dopustna pritožba v roku 15 dni na sreskega načelnika, zoper odločbo mestnega sveta pa v istem roku pritožba na bana. S tem so redna pravna sredstva izčrpana ter je možna nato le še tožba na upravno sodišče, in sicer v roku 30 dni po prejemu odločbe. Proti sodbi upravnega sodišča ima nezadovoljna stranka še pritožbo na Državni svet, ki jo je vložiti v roku 15 dni.

Naše terjatve proti Nemčiji neznatno padle

Zadnji izkaz o stanju naših kliringov izkazuje padec naših terjatev proti Nemčiji za 209.000 RM ali za 3 milijone din. Še vedno znašajo naše terjatve proti Nemčiji 369,5 milijona din ter je kljub zadnjemu znižanju ostalo vprašanje nemškega dolga tako pereče kakor je bilo.

Od drugih sprememb je najvažnejši padec naših terjatev proti Italiji, ki so padle za nekaj nad 5 milijonov din, da znašajo sedaj že samo 48,9 milijona din.

Tudi naš dolg Češkoslovaški se je znova znižal, in sicer za 3 milijone Kč ali za 4,5 milijona din, naš dolg Madžarski pa za nekaj nad 2 milijona din.

Znatno pa so narasle naše terjatve proti Bolgarski, in sicer za 980.000 din.

Stanje naših kliringov se je spremenilo v zadnjem tednu takole (vse številke v milijonih dotične valute):

Aktivni kliringi:	15. 12.	8. 12.
Bolgarska (red.) din	1,64	0,66
Bolgarska (tur.) din	0,16	0,17
Italija din	48,96	54,01
Nemčija RM	25,82	26,03
Poljska din	18,50	18,38
Španija pezeta	2,93	2,93
Turčija din	18,50	18,38
Pasivni kliringi:		
Belgija belg	2,41	2,40
Madžarska din	22,24	24,32
Romunija din	9,87	9,62
Češkoslovaška	145,65	148,67
Švica šv. fr.	3,73	3,81

I. seja odbora Osrednjega odseka trgovcev s tekočimi gorivi

bo v četrtek, dne 22. dec. t. l. ob 11. uri dop. v Trgovskem domu v Ljubljani, Gregorčičeva 27.

Dnevni red: tekoče zadeve.

Predsednik: Tajnik
Laznik Viljem. Kiler Albert.

Obračunati treba s slamnatimi možmi, ki delajo za tužice proti domačinom

V zadnjem času so začele oblasti bolj strogo izvajati kontrolo nad tužici in mnogi, ki niso imeli nobenega dovoljenja za bivanje v državi, so morali tudi zapustiti našo državo. Tudi novih dovoljenj za bivanje v državi ne dobivajo tužici več tako zlahka ko nekdanj. Prav tako pa se tudi ne dajejo tužcem zlepa dovoljenja za zaposlitev države.

Vsa nacionalna javnost je oblastem za ta energični nastop odkritosrčno hvaležna. Ta nastop pa je bil tudi nujno potreben, ker je bil že nastop ob dvanajsti uri. Bila je namreč že prav resna nevarnost, da bodo tuji kapitalisti kar preplavili Jugoslavijo in da bodo prišla vsa naša naravna bogastva v njih roke in da bodo tudi vsa velika industrijska podjetja postala last tužcev. Nič ne pretiravamo, če rečemo, da je bila prav resna nevarnost, da bo naša gospodarska neodvisnost zaigrana, tako zelo so padale ena gospodarska postojanka za drugo v last tužcev.

Zaradi energičnega nastopa oblasti pa so se razmere v zadnjem času prav znatno zboljšale in nekatera tuja podjetja so tudi že prišla v domače roke. Priti pa bi mogla polagoma vsa, če bi vsa naša nacionalna javnost akcijo oblasti podpirala in delala z njimi roko v roki. Večinoma se to tudi dogaja in zlasti slovensko trgovstvo je akcijo oblasti učinkovito in krepko podprlo s posebno paralelno akcijo, ki je tudi že dala dobre rezultate.

Kakor vedno, tako pa so se našli tudi sedaj neki »gospodje«, ki mislijo, da bi mogli tudi pri tej nacionalni akciji pristaviti svoj umazani egoistični piskrček. V ta namen so prevzeli neslavno vlogo slamnatih mož za razne tužice in sedaj pritiskajo v službi teh tužcev na kljuko ter moledujejo in intervenirajo, da bi se tužcem še nadalje dovolilo bivanje v državi, da bi se preklicali izgoni in da bi mogli ti še nadalje živeti na račun našega gospodarstva.

Brez ovinka in čisto odkritosrčno je treba naglasiti, da je to interveniranje naših dičnih slamnatih mož nič drugega ko narodno izdajstvo. Temu primerno je treba tudi s temi intervencionisti postopati! Kjer koli nastopi tak slamnati mož za interes tužca proti življenjskemu interesu našega naroda, da se ta gospodarsko osamosvoji, je treba takoj z vso odločnostjo pokazati temu intervencionistu vrata. Z narodnimi izdajalci se ne pogaja, z njimi se ne sme

imeti posla, njim se morajo pokazati le vrata!

In čisto vseeno je, kako visoko doneč naslov si nadeja tak slamnati mož in na kako velike svoje zasluge se sklicuje. V tistem hipu, ko opravlja v službi tužca posel, ki je za naš narod škodljiv, so tudi ugasnile vse njegove zasluge in vsi njegovi naslovi. Ostala je le žalostna slika slamnatga moža za tužca. S to žalostno prikaznijo pa je treba obračunati, in sicer z vso temeljitostjo!

Kajti slamnati možje kršijo narodno disciplino in njih greh je do pičice enak grehu dezertarja na fronti ali špiona v zaledju. Samo da je njih greh še grši, ker je porojen le iz brezsravnega egoizma.

Za ohranitev narodne morale je zato nujno potrebno, da se postav-

ljanje umazanih piskrčkov raznih slamnatih mož k narodnemu ognju ne dopušča. Ti slamnati možje morajo dobiti neizprosno trdi nauk, da je s takšnimi »kšefti« enkrat za vselej konec. Morajo dobiti prepričanje, da se posel slamnatih mož ne izplača več! Samo na ta način se bomo rešili te žalostne in sramotne prikazni slamnatih mož za tužce.

Zato apeliramo na vse oblasti, da so zlasti odločne v vseh primerih, ko slamnati možje intervenirajo za tužce. Tudi če bi se moglo prošnji tužca ustreči, se ne sme ustreči, če intervenira za tužca slamnati mož. Takšno lekcijo, da jim bo za vedno zvenelo po ušesih, morajo dobiti slamnati možje! Tako zahteva narodni interes, tako zahteva državni interes in tako zahteva naša čast!

Občinski proračuni

V kratkem bodo pričele občine sestavljati svoje proračune. Zveza industrijev je zato izdala naslednjo okrožnico, v kateri opozarja svoje člane na nekatere najvažnejše zakonske določbe glede sestave občinskih proračunov. Ker je to opozorilo splošne važnosti, ga ponatiskujemo.

Po veljavnih predpisih mora občinska uprava oz. predsedstvo mestne občine praviloma sestaviti proračun najkasneje tri mesece pred potekom proračunskega leta, t. j. najkasneje do konca meseca decembra.

Proračunski predlog se mora razgrniti na vpogled občinstvu

skozi pet dni. Vsak član občine ter vsak davkoplačevalec v območju občine ima pravico vložiti v tem roku svoje pripombe. O proračunu in vloženi pripombah odloča občinski odbor oz. mestni svet na proračunski seji ter predloži nato proračun z vsemi svojimi sklepi in z vloženi pripombami nadzorni oblasti.

Po praksi državnega sveta poedinec proti odločbi nadzorne oblasti o odobritvi proračuna nima pravice redne pritožbe, niti tožbe na upravno sodišče oz. na državni svet. Vse vloge interesentov, ki so naperjene proti sklepom občinskega odbora ali mestnega sveta o

Novoletna številka

„Trgovskega lista“
bo prava revija slovenskih trgovcev

Vsak zaveden slovenski trgovec čestita novo leto svojim odjemalcem predvsem v novoletni številki »Trgovskega lista«. Prav tako pa tudi vsako slovensko gospodarsko podjetje.

Inerate za novoletno številko, ki izide v povečani nakladi, sprejema uprava „Trgovskega lista“ do 29. decembra opoldne.

Kdor pa hoče, da bo njegov inserat posebno dobro in učinkovito sestavljen, ga pošlje še pred božičnimi prazniki!

Trgovci! Novoletna voščila predvsem v „Trgovski list“!

Trgovinske obratovalnice na božično soboto dne 24. decembra

Po členu 30. naredbe o odpiranju in zapiranju trgovin morajo biti trgovine na debelo zaprte ta dan ves popoldan, vse ostale trgovine pa se morajo zapreti ob 17. uri, izzemši delikatesne, ki zapirajo svoje obratovalnice ob 19. uri.

Kupujoče občinstvo naprošamo, da upošteva naredbo in se preskrbi pravočasno z nakupom blaga za božič. — Združenje trgovcev v Ljubljani.

Seja strokovnega odbora za les

Na seji strokovnega odbora za les pri Zavodu za pospeševanje zunanje trgovine je bil najprej odobren stockholmski sporazum o lesnih izvoznih kontingentih za prihodnje. »Trgovski list« je o tem sporazumu že obširno poročal in ni potrebno, da tem poročilom kaj dostavimo. Omenimo naj le, da je bila naša izvozna kvota določena s 630.000 m³.

Seja odbora se je izrekla proti posebnim izvoznim premijam, zahtevala pa je, da se oproste lesni izvozniki dolžnosti, da oddajajo del svojih deviz po nižjih tečajih.

Seja je tudi zahtevala, da se znižajo železniške tarife za prevoz lesa. O tem je obširno poročal zastopnik slovenskih lesnih industrij g. dr. Adolf Golia. Slovenske lesne trgovce je zastopal predsednik Osrednjega lesnega odbora g. Škrbec, ki je tudi določen za pogajanja z romunskimi in italijanskimi lesnimi trgovci.

Kontrola nad uvozom iz neklirinskih držav bo razširjena

»Jugoslov. Kurir« poroča z zanesljive strani, da se bodo zgodile v naši trgovinski politiki z neklirinskimi državami nekatere radikalne spremembe. Predvsem se bo razširila kontrola uvoza iz neklirinskih držav. To razširjenje pa baje ne bo pomenilo neke nove omejitve uvoza. Gre za to, da se olajša procedura za dobivanje plačilnih dovoljenj. Kakor znano se more sedaj uvoziti iz neklirinskih držav mnogo predmetov brez predhodnega dovoljenja odbora za uvoz blaga. Uvozniki so mogli to blago uvoziti z obveznostjo, da ga plačajo kasneje. Ko so prosili za dovoljenje za nakup deviz, pa so naleteli na težave. Nova kontrola naj to prepreči in bo ta kontrola urejala način plačevanja tega blaga, a tudi odpravila težkoče pri nabavi dovoljenj pri Narodni banki. Doslej je bila naša država glede uvozne kontrole na enem zadnjih mest, saj je bilo samo okoli 10 važnejših predmetov podvrženih tej kontroli.

Verjetno je, da bo nova uvozna kontrola stopila v veljavo že 1. januarja. Upajmo, da se bo optimistična presoja »J. K.« izkazala.

Naše sudetske terjatve za plačilo našega dolga Češko-slovaški

Objavili smo okrognico Narodne banke, po kateri morajo vsi naši državljani do 20. t. m. prijaviti Narodni banki vse svoje terjatve proti firmam in posameznikom v sudetskih krajih, ki so sedaj pod Nemčijo. Ta naredba je izšla, da bi se z našimi sudetskimi terjatvami plača naš del Češko-slovaški. Naše terjatve proti sudetskimi firmam in posameznikom se cenijo na 80 milijonov Kč ter bi se s tem naš dolg Češko-slovaški znižal na približno 60 milijonov Kč.

Konkurzi - poravnave

Ugotovitveni narok v konkurzi zadevi inž. in stavb. biro inž. Tor-

nago, družba z o. z. v Ljubljani, določen na 15. decembra, se preloži na dan 26. januarja ob 11.

Odpravljani so konkurzi o premoženjih:

industrialca Franca Jonkeja v Oplotnici (ker je en sam upnik), trgovca Rojnik Konrad in Jelka v Ločah (ker je bila razdeljena vsa

masa) in odvetnika dr. Strasserja v Dol. Lendavi.

Potrjuje se poravnava v konkurzni zadevi o zapuščini po pok. Frančiški Pečarjevi v Črnučah.

Zakup oficirske menze

Z novim letom se odda v zakup oficirska menza v artiljerijski vo-

jašnici v Mariboru. Mesečni obrat znaša približno 14.000 dinarjev. Prostore, opravo in posodo da menza na razpolago. Pismene ponudbe je poslati do 28. t. m. ob 10. uri dopoldne pisarni intendanture 32. art. polka, kjer se izvedo tudi podrobni pogoji in kjer se položi kavejca.

Davčna vprašanja in slovenska industrija

Poročilo tainika Alberta Koseria na seji Zveze industričev

II.

Kar se tiče sprememb taksnih predpisov za novi finančni zakon, bi omenili vprašanje zastaranja taksnih kaznivih dejanj. Predlagano dvajsetletno absolutno zastaranje ni v skladu z določili trgovskega zakona, po katerem je dolžan vsak trgovec svoje listine, korespondenco, blagajniške priloge itd., shranjevati največ za dobo 10 let. Z ozirom na to naj bi se tudi zastaranje kazenskih taksnih prestopkov, v kolikor izvirajo iz netaksiranih trgovskih listin, določilo na dobo 10 let.

Poleg omenjenih vprašanj imamo še vprašanje samoupravnih dajatev, zlasti skupne banovinske trošarine ter občinske trošarine na surovine in pomožna sredstva proizvodnje, ki bi jih bilo prav tako treba nujno rešiti.

Predvsem bi omenili skupno banovinsko trošarino na kavstično in amonijsko sodo ter sode-bikarbono. Mnenja smo, da je treba trošarino na te predmete sploh ukiniti ali pa vsaj znatno znižati. Soda se uporablja v pretežni meri v industrijske svrhe kot surovina ter je nalaganje te trošarine že v nasprotju s pojmom trošarine same. Poleg tega so nekateri izdelki, pri katerih se uporablja soda, že itak obremenjeni s trošarino. Ukinitve te trošarine pa narekuje zlasti njena velika obremenitev v razmerju dejanske vrednosti tega trošarinskega predmeta. Tako znaša n. pr. kupna cena sode-bikarbona din 250, banovinska trošarina pa kar din 6—, torej čez 200%. Ker je soda važna industrijska surovina za celo vrsto industrijskih izdelkov, je povoljna ureditev tega vprašanja tembolj aktualna. Zlasti pa silijo k temu narodno-gospodarski razlogi, ker se mora industrija spričo visoke obremenitve zatekati k uporabi drugih kemikalij, ki se nabavljajo le v inozemstvu.

Zadnje čase se pojavljajo znatne težave pri trošarinjenju kokosovega olja v industrijske namene. Carinske oblasti identificirajo namreč to kokosovo olje s kokosovim maslom, ki je kot tako podvrženo skupni banovinski trošarini. Svoje stališče utemeljujejo z nedavnim razpisom finančnega ministrstva. Dasj ta razpis po našem mnenju ne more tvoriti podlage za omenjeni postopek, vendar mislimo, da je nujno potrebno doseči primerno zakonsko interpretacijo predpisov uredbe o skupni banovinski trošarini.

Isto velja za gorčično seme, katero je po nedavnem internem razpisu fin. ministrstva smatrati za začimbo, četudi je gorčično seme le surovina za izdelavo gorčice, ki se prav tako ne more smatrati za trošarinski predmet.

Zelo pereče je nadalje vprašanje ukinitve državne trošarine na električni tok. V svrhu smotrene izvedbe elektrifikacije države je nujno potrebno, da se tudi to vprašanje čimprej in brez odloga popolnoma uredi. V ta namen namestavamo obnoviti vse tozadevne predloge, ki smo jih doslej brezuspešno stavljali, zlasti pa predlog za ukinitve trošarine na pogonski električni tok. Pri tej priliki bi pa bilo potrebno posvetiti vso pozornost tudi vprašanju oprostitev dr-

žavne trošarine na električni tok, uporabljen v elektrotermične svrhe. Za električno strujo, uporabljeno v elektrotermičnem postopku, že imamo oprostitev. Ker pa je uporaba električne energije v elektrotermične svrhe načeloma identična uporabi pri elektrotermičnem postopku ter tudi tukaj ne moremo govoriti o potrošnji v pravem pomenu besede, zato bi bilo logično in pravično, da je deležna istih privilegijev tudi ta električna struja. Poleg tega so tokovne cene v elektrotermične svrhe jako nizke, tako da obremenitev tega toka silno otežkoča njegovo uporabo v produkcijskem procesu.

Slednjič bi bilo omeniti še zelo aktualno vprašanje občinskih trošarin na surovine, pomožna sredstva proizvodnje ter na pogonsko silo. Iz statistike, s katero razpolagamo za proračunski leti 1937./38. in 1938./39., je imelo v letu 1937./38. na našem območju od 122 industrijskih občin uvedeno to trošarino 37 občin ali 30,3%. V letu 1938./39. se je število teh občin povečalo na 45, ali na 36,8%. Sicer nam ni mogoče opisati celoten efekt te davščine, ker nam niso na razpolago občinski zaključni računi, vendar pa si lahko predložimo približno sliko, če upoštevamo n. pr. dejstvo, da bode moralo samo eno večje podjetje v ljubljanski okolici v tekočem proračunskem letu plačati iz naslova občinske trošarine na električni tok in premog din 472.000—. Če upoštevamo še občinsko doklado, ki jo to podjetje plačuje, znaša celotno občinsko breme tega podjetja 427% njegove davčne podlage ter je za 347% višje, kakor pa ostalih občanov. Še nazorneje nam to prikazuje primer neke občine, pri kateri je izkazan v lanskem letu proračunski pribitek v znesku din 248.000—, ki je nastal iz dohodka od občinskih trošarin, katere je plačalo le eno podjetje. Resnici na ljubo moramo tukaj omeniti, da je baš ta okolnost dala kr. bankski upravi povod, da je dotični občini za bodoče leto prepovedala pobiranje trošarine na električno strujo. Prav tako nam dajejo nazorno sliko o obremenitvi industrije s to davščino tudi odkupi odnosno pavšali, katere plačujejo na našem območju poedina podjetja namesto te trošarine. V letu 1937./38. je bilo dogovorjenih in efektuiranih 5 odkupov v skupni višini din 870.000—, lansko leto je pa to število narastlo na 16 v skupnem znesku din 1.626.000—.

Vse to dokazuje, da ta davščina ni le znatna, temveč da se tudi nevarno širi. Zaradi tega smatramo za eno izmed naših kardinalnih dolžnosti, da se vprašanje občinske trošarine na surovine in pomožna sredstva proizvodnje čimprej uredi.

Vprašanje finansiranja samouprav se še ni premaknilo z mrtve točke. Centrala industrijskih korporacij je že lansko leto predložila odločujočim faktorjem načrt uredbe o potrjevanju občinskih in mestnih proračunov. Do uveljavljanja te uredbe pa ni prišlo, četudi je bilo dano za to potrebno zakonsko pooblastilo. Mnenja smo, da bo treba akcijo še intenzivneje nadaljevati. Gospodarske korpora-

cije so za ureditev tega vprašanja sicer predložile ustrezne predloge za spremembo tozadevnih zakonskih določil. Ker pa iz izkušnje gledamo skeptično na zadosten uspeh ene ali druge akcije, smomnenja, da bi naša prizadevanja v tem pogledu usmerili še v naslednja dva pravca.

Občinsko gospodarstvo je za davčnega zavezanca prav tako važno kot državno. Zaradi tega je tudi razprava o občinskih proračunih treba posvečati vso pozornost. Po obstoječih predpisih ima davkoplačevalec pravico stavljaljati k občinskim proračunom le svoje pripombe, ki pa imajo v smislu prakse naše upravne judikature le značaj opozoril, o katerih nadzorno oblastvo meritorno ne razpravlja. Spričo navedenega bi bilo vsekakor treba dati davkoplačevalcu možnost, da že v teku proračunske razprave uspešno uveljavlja svoje težnje, zlasti pa onemogoči razne nezakonitosti, ki pri občinskih upravah niso redki primeri. V ta namen bi bilo treba spremeniti tozadevne odredbe zakona o selskih in mestnih občinah, odnosno jih precizirati v tem smislu, da se izda vsakemu interesentu na vložene pripombe pismena odločba, proti kateri more nastopiti s pravnimi sredstvi. Na ta način bo imel interesent na eni strani večjo ingerenco vlagati pripombe, na drugi strani pa se bo že a priori odstranila marsikatera, če tudi nehotena, nezakonitost, ki povzroča kasneje prizadetemu, če ne drugega, pa razne sitnosti in stroške pri izpodbijanju konkretnih odločb pri izvajanju občinskega proračuna.

Nič manj važno je slednjič tudi vprašanje upoštevavanja vsakoletnih navodil finančnega ministrstva za sestavljanje občinskih proračunov. V praksi so glede obveznosti teh navodil mnenja deljena. Zastopamo stališče, da so ta navodila vsekakor za občine in za njihova nadzorna oblastva obvezna, ker bi jih v nasprotnem primeru ministrstvo ne izdajalo, pa tudi ne objavljalo. Ker pa se nagiblje upravna judikatura k nasprotnemu stališču, bi bilo treba izposlovati v finančnem zakonu posebno odredbo, ki bi ustrezala našemu stališču. Na tak način bi se odpravil kaos, ki vlada sedaj v samoupravnih finančah ter bi bili davkoplačevalci zavarovani pred samovoljno posameznih občinskih uprav.

Politične vesti

Francoski zunanji minister Bonnet je govoril v francoskem parlamentu o sporazumu med Francijo in Vel. Britanijo, ki je glavni steber vse francoske politike. Če bi bila ena ali druga država napadena, bi ji druga takoj prihitela na pomoč z vso svojo oboroženo silo. Sporazum med Vel. Britanijo in Francijo presega okvir običajnih obveznosti med državami. Nato je govoril Bonnet o Ribbentropovem obisku, ki ga sprejela francoska vlada in Nemčija o likvidaciji vseh nesoglasij. Nemčija je izjavila, da v Sredozemskem morju ni direktno zainteresirana in da je glede Španije popolnoma na stališču londonskega odbora. Nemških protovoljcev je v Španiji le nekaj nad 3000.

Bonnet je nato govoril o stališču do Italije in naglasil, da je Francija pripravljena doseči z Italijo popoln sporazum. Znova pa mora ponoviti, da ne odstopi Francija Italiji niti pidi svoje zemlje in da bi vsak napad na Tunis, Korziko ali Somalijo takoj povzročil obo-rožen konflikt.

Francoski mornariški minister Campinchi je izjavil na seji mornariškega odseka zbornice, da bo imela francoska mornarica l. 1942. 700.000 ton in da bo močna dovolj, da se bori tudi proti združenim nemško-italijanski mornarici.

Veliko pozornost je vzbudil nalog gen. tajnika fašistične stranke Staraceja, da morajo vsi fašisti izstopiti iz francosko-italijanske bojovniške zveze ter iz parlamentarne skupine francosko-italijanske unije.

Francoski zun. minister Bonnet je izjavil, da Francija v polnem obsegu vzdržuje svoje obrambne dogovore s Poljsko in Sovjetsko Rusijo.

Tudi v angleškem parlamentu je bila velika politična debata. Chamberlain je odgovarjal na razne interpelacije ter med drugim dejal, da je francosko-angleška prisrčnost tako iskrena, da bo seveda Francija spriti informirana o njegovih razgovorih v Rimu. Dejal je dalje, da so vsi napadi na Münchenski sporazum napačni, kajti če tega sporazuma ne bi bilo, bi bila Vel. Britanija danes v vojni z Nemčijo, Italijo, Japonsko in gen. Francom. Šef franc. gen. štaba Gamelin odpočuje v spremstvu Daladiera in šefa štaba mornarice prihodnji mesec v Tunis in Alžir, da se prepriča, če je zadostno preskrbljeno za varnost obeh dežel.

Min. predsednik Chamberlain je izjavil, da upa, da se nemški narod zaveda možnih posledic ev. konflikta med Anglijo in Nemčijo in da pri tem ne upošteva le angleškega oboroževanja, temveč tudi velikanske finančne vire, ki jih ima Anglija in ki bi najbrže bili v tem konfliktu odločilne važnosti. Prepričan je, da bo imelo to dejstvo velik učinek za ohranitev mira. Londonska City, je dostavil Chamberlain, je tako velikanska institucija in ena silno učinkovitih pomožnih moči Anglije, ki ima tudi v tujini vpliv in pomen.

Zunanji minister grof Ciano je poteval v Budimpešto skozi Slovenijo ter ga je na Rakevu pozdravil ban dr. Natlačen. V Budapešti je bil sprejet silno slovesno. Madžarski listi pišejo, da se bo razgovarjal z madžarskimi državniki o naslednjih vprašanjih: okrepitev madžarsko-italijanskega prijateljstva, ukrajinsko vprašanje in naj Madžarska ustavi propagando za odcepitev Karpatske Ukrajine, zboljšanje odnosov z Romunijo, gospodarsko in kulturno sodelovanje Italije in Madžarske.

Teroristične vpade na Slovaško so organizirali Madžari baš za časa bivanja grofa Ciana v Budapešti. S temi vpadi so hoteli Madžari demonstrirati, da še niso meje med Madžarsko in Slovaško dokončne. Ker je bil Ciano dunajski razsodnik, je naravno napravila ta demonstracija nanj zelo slab vtis in je zato izšlo oficialno obvestilo, da je prišel v Budapešto le kot zasebnik in ne kot zunanji minister. Regent Horthy je nato sam osebno obiskal Ciana, da popravi slab vtis. Grof Ciano je nato odšel skupno s Horthyem na lov.

Slovaška je pretregala zaradi madžarskih vpadov vsa pogajanja z Madžarsko.

Predsednik poljske republike Moscicki pride za božične praznike v Javorino, ki je blizu češke meje. Listi poročajo, da se bo stal Moscicki pri tej priliki s predsednikom češko-slovaške republike doktorjem Hacho.

Pri nedeljskih slovaških volitvah, ki so bile organizirane čisto po nemškem narodno socialističnem vzoru, je dosegla slovaška vladna stranka popoln uspeh. Volitev se je udeležilo nad 90% volivcev, od katerih je več kot 90 odstotkov glasovalo za vladno stranko. Seveda pa je treba pripomniti, da je na Slovaškem volivna dolžnost in da se kaznuje volivna neudeležba precej visoko. Volivci tudi niso mogli glasovati za posamezne kandidate, temveč so morali samo odgovoriti na vprašanje, če so s sedanjim režimom zadovoljni ali ne. Skupno je bilo izvoljenih 63 poslancev, od katerih je 1 Madžar, dva pa Nemca. Čeh ni bil izvoljen nobeden.

V Nemčiji so z rezultatom slovaških volitev zelo zadovoljni. Nemški listi zlasti naglašajo, da so vsi Nemci strnjeno glasovali za slovaško ljudsko stranko.

V Palestini je bila velika manifestacija arabskih kmetov, ki so sili državljanske vojne in ki so na zborovanju izrekli svojo vdanost angleškemu kralju. Kot odgovor na to zborovanje so priredili protiangelski Arabci veliko protizborovanje ter je prišlo med njimi in angleškimi četami do boja. Borba je trajala tri ure ter je bilo ubitih okoli 60 Arabcev.

Denarstvo

Ljubljanska kreditna banka

Poroča se nam, da je uprava banke na seji dne 17. t. m. sklenila počenši s 1. februarjem 1939. v celoti likvidirati vse stare vloge na vložne knjižice in tekoče račune do din 15.000.—. Nadalje se izplača na kapital vsem starim vlagateljem do din 50.000.— 10 %no kvoto, vlagateljem preko din 50.000.— pa 3 %no kvoto. Banka je na ta način likvidirala 57 % svojih starih kreditorjev.

Uprava banke je nadalje vzela na znanje poročilo ravnanja, da je v letošnjem letu pričakovati ugodnejši bilančni rezultat kot lani.

V teku so priprave za ustanovitev podružnice v Beogradu, ki bo kot edini predstavnik slovenskega denarništva v prestolnici pričela poslovati s 1. februarjem 1939.

Stanje Narodne banke

Izkaz Narodne banke z dne 15. decembra navaja naslednje izpremembe (vse številke v milijonih din):

Kovinska podloga se je povečala za 0,5 na 1.907,4.

Devize izven podloge so narasle za 19,2 na 571,4.

Vsota kovanega denarja se je dvignila za 3,9 na 329,4.

Posojila so se skupno zmanjšala za 1,6 na 1.764,3, in sicer so se menična znižala za 10,8 na 1.715,9, lombardna pa so se zvišala za 9,2 na 48,5.

Razna aktiva so se zmanjšala za 0,16 na 2.350,1.

Obtok bankovcev se je znižal za 13,6 na 6.780,5, **obveze na pokaz** pa so se zvišale za 24,5 na 2.308,9, da so se kratkoročne obveznosti banke zvišale za 10,0 na 9.089,4.

Skupno kritje se je zmanjšalo od 26'99% na 26'96%, samo zlato pa od 26'85 na 26'83%.

Obrestna mera banke je ostala še vedno neizpremenjena.

Že v 24 urah

barva, plesira in kemično snaži obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovrta nike in manšete Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 8
Telefon št. 22-72.

Odlog plačil

Kmetijsko ministrstvo je dovolilo odlog plačil za 6 let:

Prekmurski gospodarski posojilnici v Dobrovniku za vloge, nastale pred 23. februarjem.

Hranilnici in posojilnici v Dragi za dolgove, nastale pred 7. septembrom 1935.

Hranilnici in posojilnici v Zrečah za dolgove, nastale pred 25. julijem 1936.

Vsem trem zadrugam se določijo obrestna mera za stare vloge na 2%.

V Rimu je razpisano posojilo v višini 459 milijonov lir, za katerega jamči država. Posojilo se bo obrestovalo po 5% in bo amortizirano v 35 letih. Celo posojilo se porabi za prireditve svetovne razstave v Rimu v l. 1942.

Moratorij za hranilne vloge na Češko-Slovaškem bo najbrže v ja-

nuarju odpravljen, ker upajo, da bo do takrat že urejeno med Nemčijo in Češko-Slovaško vprašanje češkoslovaških državnih dolgov. Sicer pa se sedaj moratorij skoraj ne občuti, ker izplačujejo denarni zavodi večinoma vloge v polnem znesku.

Finančni minister Simon je v spodnji zbornici sporočil, da je angleška vlada že izplačala praški vladi posojilo 10 milijonov funtov in da je poslala v Prago svojega odposlanca, da poroča o porabi posojila.

Preveliki privilegiji Državne hipotekarne banke

Uredba o DHB se mora spremeniti

Združenje bančnih in zavarovalnih podjetij v Novem Sadu je poslalo pristojnim ministrstvom zanimivo predstavko, v kateri nastopa proti prevelikim privilegijem, ki so se podelili Državni hipotekarni banki z uredbo o izpremembah in dopolnitvah zakona o ureditvi Drž. hip. banke. Kako zelo nujna je sprememba te uredbe, dokazuje omenjena predstavka prav prepričljivo. Navajamo iz nje samo prvi del, a že ta pove zadosti. Predstavka navaja:

Z uredbo o spremembah in dopolnitvah zakona o ureditvi Drž. hip. banke z dne 22. junija 1938 M. o. br. 627 se dajejo Drž. hip. banki **takšni privilegiji**, ki so v nasprotju s pozitivnimi zakoni ter z ustavnim načelom o razdelitvi funkcij državne oblasti.

DHB dobiva na podlagi zakonitih predpisov **velikanska denarna sredstva**, s katerimi brez zakonske sankcije ne bi razpolagala. Znatno del teh denarnih sredstev bi bil brez te imperativne zakonske odredbe dan po zasebnih denarnih zavodih gospodarstvu. Z zakonsko odredbo o **nalaganju depozitov v DHB se torej odtegujejo veliki zneski zasebni iniciativi**. Zajamčeni redni in prisilni dotok vlog, jamstvo države za vloge ko tudi davčna oprostitve so tako velike ugodnosti DHB, da je že s tem zasebnim denarnim zavodom vsako tekmovanje z DHB onemogočeno.

Pa tudi druge ugodnosti, ki jih ima DHB, ki je dejansko samo bančno podjetje države, presegajo meje, ki jih postavlja njena opredelitev kot državnega gospodarskega podjetja. DHB ni kot državno gospodarsko podjetje eksekutivni organ države, niti kakšnega javnopravnega telesa, niti ni organ javnega reda in zato ne more

izvrševati funkcije, ki jih morejo opravljati po določenih ustave samo državni uradi oziroma uradi samoupravnih teles.

Po naslovu bi smela uvodoma citirana uredba vsebovati samo izpremembe zakona o ureditvi Državne hipotekarne banke. V nasprotju s tem imenom pa izvaja uredba tudi spremembo občnega državlanskega zakona, zakona o izvrševanju in zavarovanju civilnega pravnega postopka, zakona o zemljiških knjigah in zakona o odvetnikih.

Po čl. 1. točki 9. uredbe **zastarajo nedvignjene obresti**, obračunane za depozite v treh letih od dneva izplačila depozita. Toda obresti, ki jih dajejo denarni zavodi na hranilne vloge so po **obrestnem obračunu del vložne glavnice**.

Po § 1477. občnega državlanskega zakona se pridobi z dospelostjo lastništvo brez zakonitega naslova s posestjo 30 do 40 let, če se proti novemu lastniku ne dokaže nepoštenost posesti.

Denarni zavodi, ki so sprejeli hranilne vloge, in kot takšni se morajo smatrati tudi sodni depoziti pri DHB, ne morejo z dospelostjo dobiti lastništva zaupanih jim vlog, tudi ne s posestjo 30 let, ker jim manjka za to neobhodno potrebni rekvizit poštenosti posesti. Denarni zavod kot varovalec od vlagatelja sprejetega denarja ne more nikdar postati pošteni lastnik, ki bi z dospelostjo mogel postati lastnik vloge.

Če velja to načelo za vse hranilne vloge, ki so z voljo vlagateljev naložene pri katerem koli denarnem zavodu, potem mora to tem bolj veljati za vloge, ki so brez pristanka, dostikrat pa tudi proti volji strank bile po določenih zakona vložene v DHB.

Če se še upošteva počasni admi-

nistrativni postopek, ki je zvezan z dviganjem vlog pri DHB, ter dejstvo, da interesentom pri dviganju vlog dostikrat niti ni znan znesek obračunanih obresti, potem je jasno, da v konkretnem primeru sploh ni razloga za pridobitev lastništva z dospelostjo ter da bi za **zastarelost teh obresti mogel v najboljšem primeru veljati samo redni rok za zastaranje 30 let**, ki je tudi predpisan za

Ali bo novi proračun pravočasno predložen?

Gospodarski ljudje v Beogradu menijo, da bo vlada zahtevala od nove skupščine, da sprejme novi proračun po skrajšanem postopku.

Po ustavi je finančni minister dolžan, da predloži narodni skupščini proračunski predlog mesec dni po prvem rednem sestanku skupščine, ki je v ustavi določen na 20. oktobra. Finančni minister bi torej moral predložiti skupščini proračunski predlog najkasneje do 20. novembra. Med tem pa je bila skupščina razpuščena in razpisane nove volitve. Nova skupščina pa se sestane šele **16. januarja**. Prva točka dnevnega reda na tem sestanku bo verifikacija mandatov. Nobenega dvoma ni, da bo trajala verifikacijska debata najmanj 15 dni. Nato bo morala skupščina izvoliti svoje novo predsedništvo in vse nove skupščinske odbore. Tako bo imela skupščina za pretres proračunskega predloga časa komaj poldrug mesec, zlasti še, ker pride ves proračunski predlog še pred senat.

Za sprejem proračuna bo torej zelo malo časa in zato nekateri že predlagajo, da bi skupščina sprejela samo proračunske dvanajstine. Gospodarski krogi pa tega nikakor ne odobravajo, ker smatrajo

Trgovski potnik

ki stalno potuje po dravski in deloma savski banovini, z lastnim avtomobilom, v tekstilni in modni stroki prvovrstno vpeljan, s prima referencami, agilen, prevzame še eno zastopstvo v tekstilni stroki. Cenjene ponudbe pod „Engros prodaja“ na upravo Trgovskega lista

občinske hranilnice v § 13. uredbe o občinskih hranilnicah.

Triletni rok zastaranja bi se mogel dovoliti le za primere, v katerih DHB dokaže, da je interesente pozvala, da dvignejo natančno določeno vsoto obračunanih obresti za izplačani sodni depozit in če bi istočasno sporočila, da zastarajo te obresti v treh letih od dneva, ko je bil izroččen interesentu oz. njegovemu zakonitemu zastopniku poziv za dvig obresti.

Enako jasno dokazuje predstavka novosadskih denarnih zavodov, da je citirana uredba v direktnem nasprotju tudi z drugimi zakoni. Zato je sprememba uredbe več ko nujna.

dvanajstine kot nepriporočljive. Sedanje gospodarske razmere po svetu zahtevajo, da se **določi osnovno načelo za državno gospodarstvo vnaprej za vse proračunske leto**, kar pa je na podlagi dvanajstine nemogoče. Posebno pa je to potrebno za novi proračun, ker so na programu tudi velika državna javna dela in je zato za gospodarstvo nujno, da ve, kako je določena osnovna črta državnega gospodarstva.

Gospodarski krogi so zato mnenja, da more finančni minister zahtevati, da obravnava parlament proračunski predlog in finančni zakon po skrajšanem postopku, kar je tudi po skupščinskem poslovniku mogoče. Verjetno je tudi, da nova skupščina te zahteve finančnemu ministru ne bi odklonila, zlasti še ker je v novi skupščini mnogo gospodarskih ljudi, ki vedo, da dvanajstine ne morejo dobro nadomestiti rednega proračuna.

PROMOCIJA

Za inž. arh. je bil promoviran g. Karol Simon Kregar, sin predsednika Trg. dobrodelnega društva »Pomoč« in zaslužnega trgovskega delavca g. K. A. Kregarja. Iskreno čestitamo!

Prof. Degen Friderik:

Banke in njih zgodovinski razvoj

(Dalje)

Naslednja doba, od prvih decenijev po Kristu do začetka križarskih vojn, ne pomeni ravno posebnega napredka v bankarstvu. Kakor je zaradi propadanja staroveških držav, zlasti Grčije ter Rima, začela propadati gospodarska ter politična moč teh dežel, tako nastopi dekadenca tudi v bankarstvu. Osvojevalne vojne, preseljevanje narodov ter dolgotrajne vojne so onemogočile vsako pravo gospodarsko življenje ter tako tudi razvoj in napredek bankarstva. Posamezniki so se bavili predvsem z menjavanjem denarja (valut) in ta trgovina je cvetela predvsem v Rimu, v nekaterih gornjelaških mestih ter Carigradu.

Ko so nastopile proti koncu prvega tisočletja nove ter živahne gospodarske razmere — je oživelo tudi bankarstvo. Italija postaja pravo središče evropske trgovine, zlasti pa nekatera srednje in gornjeitalijska mesta. Dobre banke, odnošno menjalnice je zahtevala ta trgovina. Dobre in urejene me-

njalnice so zahtevali tudi križarji, ki so potrebovali razne veljave na svojih križarskih pohodih. V Gornji Italiji nastanejo prve, lahko bi rekli, **prve sodobne banke**.

V Benetkah se je ustanovila že leta 1156. banka pod imenom »Il monte vecchio« (stara gora). Ta banka se je bavila z različnimi bančnimi kupčijami, posebno pa z žiro kupčijami. Od te dobe naprej postajajo banke vedno bolj in bolj potrebne ustanove gospodarstva. Banke dobivajo polagoma obliko sedanjih bank. V naslednjih desetletjih ter stoletjih so nastale pomembnejše banke v Firenci, Genovi ter nekaterih manjših gornjelaških mestih.

V Firenci je ustanovila v XIII. stoletju rodbina Zecca kovnico zlatnikov, od tega imena prihaja ime cekin. V tej dobi in v tej zvezi je nastala v Firenci banka Salimbene, ki je imela okoli 100 podružnic oz. kontorjev, kakor so jih takrat nazivali. Leta 1587. se je ustanovila v Benetkah »Banco di Rialto«, istočasno v Genovi »Banco di San Giorgio«. V tej dobi se je uveljavilo tudi ime banka, ki izvaja iz laškega imena »il banco« (klop, miza), ker so se vršile bančne kupčije v tej dobi zlasti pri mizah. V tej dobi so vplivala na

razvoj bankarstva predvsem tri dejstva: močno razvita trgovina, tujski promet ter križarske vojne.

V naslednji dobi, ki sega nekako do sredine XVIII. stoletja, se širi bankarstvo tudi po drugih evropskih državah, zlasti v Holandiji, Nemčiji, Franciji ter Angliji. Tako je bila ustanovljena l. 1609. banka v Amsterdamu, l. 1619. v Hamburgu, l. 1621. znana banka »Banco publico« v Nürnbergu, leta 1635. banka v Rotterdamu. V začetku te dobe se je močno bavila z bankarstvom znana florentinska rodbina Medici, ki je zlasti opravljala bančne kupčije za papeže. Iz tega naslova je dobila naslov: *campores camerae apostolicae*. Papeži so dobivali denar iz vseh krajev sveta in ta denar so upravljali zlasti Medici. Znan papeški bankir je bil tudi Agostino Chigi (1465—1520), katerega imenujejo nekateri nemški gospodarski pisatelji Morgana XVI. stoletja. V tej dobi se zlasti razvije žiro-promet, promet z menicami ter hranilnimi vlogami.

Za razvoj bankarstva v Nemčiji si je pridobila velike zasluge poznana rodbina Fugger. V 16. stoletju so bili Fuggerji upniki prezadolženih Habsburžanov. V tej dobi, okoli leta 1700., že nastanejo

prve državne oziroma na pol državne banke. Leta 1694. je bila ustanovljena znamenita **Bank of England**, ki je dobila s posebnim zakonom iz leta 1844. sedanjo obliko ter položaj. Slavni Skot John Law (1671—1729) je ustanovil leta 1716. v Parizu Banque général, ki jo je smatrali za predhodnico sedanje Banque de France. Te in slične banke so bile **privilegirane banke**, ker so imele razne privilegije (uživale so razne ugodnosti), ker so opravljale za državo razne denarne kupčije — ter izdajale za račun države tudi denar, bodisi kovance, bodisi bankovce. Bankovce je že izdajala Bank of England.

Nemški vladar Friderik Veliki (1712—1786) je ustanovil leta 1767. »Kraljevsko banko«, iz katere se je razvila sedanja »Deutsche Reichsbank«, in sicer leta 1876. V Parizu je bila ustanovljena leta 1776. Caisse d'escompte, ki se tudi smatra za predhodnico francoske Narodne banke. V tej dobi so tedaj nastale **prve državne oziroma mestne banke** in pa banke za določene gospodarske panoge, kakor leta 1775. ustanovljeni Clearing House za pospeševanje žiro prometa.

V dobi od srede XVIII. stoletja pa do leta 1918. nastanejo predvsem zopet važne državne banke (narodne banke), se ustanovijo premnoge specialne banke (obrtno, poljedelske, izvozne, diskontne, industrijske itd.), banke se tehnično izpopolnijo, nastanejo prvi pravni predpisi za banke ter bančne kupčije ter nastopi medvojna bančna kriza. Leta 1806. dobi francoska (pariška) Banque de France značaj privilegirane banke. V Madridu je bila ustanovljena leta 1849. španska narodna banka Banco d'España. Laška narodna banka Banca d'Italia je bila ustanovljena leta 1883., tedaj istega leta kot Narodna banka kraljevine Srbije — naša sedanja Narodna banka kralj. Jugoslavije. Nippon Ginko, japonska narodna banka, je bila ustanovljena leta 1882. V USA je bila ustanovljena narodna banka pod imenom Federal Reserve Bank leta 1913. Veliki razvoj trgovine, industrije ter obrti je na splošno pospešil v tej dobi postanek ter razvoj bank, zlasti pa specialnih bank. Tako je bila ustanovljena kot ena prvih takih bank leta 1852. Crédit foncier v Parizu — kot hipotekarna banka.

(Konec prihodnjic.)

Sporazum o ureditvi bolgarskih zunanjih dolgov

Bolgarska delegacija, ki jo vodi podguverner Bolgarske narodne banke, se v Angliji že dalj časa pogaja zaradi ureditve bolgarskih zunanjih dolgov. Kakor poroča vladni list »Dnes« je bil te dni dosežen med to delegacijo in angleškimi upniki sporazum. Bolgarska je sedaj plačevala samo 32,5 odstotka svojih obveznosti za povojna in 18,50% za svoja predvojna posojila. Tuji upniki so zahtevali, da se ti odstotki povišajo, ker da se je gospodarski položaj Bolgarske zboljšal. Bolgarska je tej zahtevi ugovarjala in se pri tem sklicevala na svojo slabo letošnjo žetev. Sedaj pa je bil, kakor je rečeno, dosežen sporazum in bo Bolgarska svoja plačila nekoliko zvišala ter bo plačevala za kupone povojnih posojil, ki zapadejo v prvi polovici 1939. 35,5%, za kupone, ki zapadejo v drugi polovici leta 1939. pa 40%.

Skupni dolgovi Bolgarske so znašali dne 31. oktobra 1931:

	milijonov levov
predvojni dolgovi	9.211,7
7% posojilo iz leta 1926.	1.177,9
7,5% stabilizacijsko iz leta 1928	2.505,9
drugi dolgovi	291,4
skupno	13.186,9

Posojila iz leta 1926. in 1928. je dobila Bolgarska s posredovanjem Zveze narodov, in sicer prvo posojilo za naseljevanje beguncev, drugo posojilo pa za stabilizacijo bolgarske valute.

Češkoslovaška vojna industrija že dela za Nemčijo

Po poročilih iz Prage je češkoslovaška vojna industrija že začela delati za Nemčijo. Tako je dobila podružnica Škodinih zavodov v Jiničah pri Pragi iz Nemčije naročilo za dobavo 100 lovskih letal. Nadalje je naročila Nemčija v Češkoslovaški večje število topov in topovske municije, ki se bo uporabila pri utrjevanju meje proti Poljski. Nekatera poročila tudi pravijo, da skuša dobiti Nemčija kontrolo nad vso češkoslovaško vojno industrijo.

Češkoslovaški primanjkuje premoga

Zaradi katastrofalne izgube premogovnikov na sudetskem ozemlju, katerih letna proizvodnja je znašala l. 1937. 16,4 milijona ton rjavega in 7 milijonov ton črnega premoga, domača premogovna proizvodnja ne krije vseh potreb. Zato si vlada prizadeva, da poveča proizvodnjo v ostalih premogovnikih ter da začne izkoriščati tudi nove. Zlasti se bo skušala dvigniti proizvodnja premogovnikov v južni Moravski, katerih proizvodnja je dosedaj znašala le okoli 180.000 ton na leto. Izdelani so nadalje načrti za modernizacijo premogovnikov v Dubnany, Kyjovu in Hodoninu. Na slednjem je najbolj zainteresirana tvrdka Bafa v Zlunu. Ta bo tudi v kratkem odprla nov rudnik rjavega premoga v Ratiškovici.

Zunanja trgovina

Nova trgovinska pogodba med Češko-Slovaško in Nemčijo bo v kratkem podpisana ter stopi dne 1. januarja v veljavo. Z novo pogodbo so določeni novi izvozni kontingenti. V glavnem se nova pogodba naslanja na prejšnjo pogodbo, vendar pa se upoštevajo nove razmere, ki so nastale z okrnitvijo Češko-Slovaške.

V Nemčiji je bilo dosedaj izročeni prometu 3000 kilometrov avtomobilskih cest. Cene za staro železo so se v Franciji zvišale za 15 do 30 frankov pri toni. Izvoz starega železa bo v novem letu prepovedan, da bo imel francoski trg dovolj starega železa.

Občni zbor Pokojninskega zavoda

V nedeljo dopoldne je bil v dvorani Trgovskega doma v Ljubljani občni zbor delegatov Pokojninskega zavoda za zasebne nameščence. Občni zbor je otvoril in vodil predsednik PZ dr. Anton Milavec, ki je najprej pozdravil zastopnika ministra za socialno politiko in ljudsko zdravje načelnika Jeremića in banovega zastopnika dr. Karlina ter nato predlagal vdanostno brzojavko kralju Petru II. ter pozdravne brzojavke banom na ozemlju, na katerem deluje PZ.

Za pozdrav se je najprej zahvalil načelnik Jeremić, ki se je zlasti spominjal razširjenja pokojninskega zavarovanja na vse druge banovine ter se spominjal pri tem zaslug ministra Cvetkovića. V imenu banske uprave je pozdravil občni zbor banski svetnik dr. Karlin ter želel občnemu zboru čim večji uspeh.

Nato je podal predsednik doktor Milavec svoje predsedniško poročilo.

Uvodoma je izrekel svojo zahvalo ministru Cvetkoviću za podporo, ki jo je izkazoval zavodu. Nato je podal na kratko historiat razširjenja pokojninskega zavarovanja za zasebne nameščence na vso državo ter pri tem zlasti poudaril, da se je posrečilo prepričati centralizacijo pokojninskega zavarovanja. Ljubljanski Pokojninski zavod je pomagal vsem novim zavodom, da so mogli začeti poslovati oziroma vodi še sedaj njih poslovanje.

Nato je poročal o delovanju zavoda. PZ je dal lani znatna investicijska posojila dravski in primorski banovini ter raznim občinam. Pa tudi posameznikom je pomagal, da so si mogli zgraditi lastne hiše. S tem je PZ znatno pripomogel k povečanju gradbene delavnosti. V bodoče pa ne bo mogel PZ več v enaki meri podpirati samouprave, ker bo moral po naredbi finančnega ministra 60% razpoložljive glavnice nalagati v državne vrednostne papirje. Dosedaj je dal PZ 12 milijonov din za posojila banovinam, dočim je ostalo 18 milijonov din za druga posojila in za nakupe ali gradnjo hiš. V bodoče bo v ta namen ostalo le 12 milijonov din, dočim se bodo posojila banovinam nehala. PZ pa bo skušal doseči spremembo te uredbe.

Gradbena delavnost PZ je po dograditvi bloka ob Gajevi ulici prenehala do leta 1936. Od takrat pa je kupil PZ oziroma dozdidal nepremičnin za 33,156.000 din v Ljubljani, Mariboru, Celju, Kranju, na Jesenicah, v Splitu in Dubrovniku.

Število zavarovancev je naraslo od 9.934 v letu 1934. na 12.287 v letu 1938. Povprečna mesečna zavarovalna premija je znašala leta 1934. 212,67 din, leta 1936. le 207,96, leta 1938. pa 210 din.

Skupni predpis premij je od leta 1934. do 1938. naraščal takole: 27,46, 28,17, 28,82, 31,15 in 31,5 milijona din. Zavarovancem pa je bilo v teh letih izplačano skupno: 10,97, 12,36, 13,7, 14,88 in 15,72 milijona dinarjev ali skupno 67,65 milijona dinarjev.

Poleg tega pa so prejeli zavarovanci še prispevke za zdravljenje in razdeljene so bile tudi podpore brezposelnim. V celoti so prejeli člani PZ od zavoda 78,56 milijona dinarjev.

Premoženje zavoda je znašalo leta 1934. 280, letos pa že 460 milijonov dinarjev.

Sledilo je poročilo direktorja dr. Vrančiča, ki je zlasti poročal o razširjenju pokojninskega zavarovanja. Ustanovili so se novi pokojninski zavodi v Beogradu, Zagrebu in Sarajevu. Prvi zavod ima svoje poslovalnice v Skoplju, Nišu in Novem Sadu, zagrebški v Osijeku, sarajevski pa v Banjaluki. Izvedba

organizacije je bila zelo težavna, ker je uredba o razširjenju izšla šele 29. novembra, 1. decembra pa so se morali zavarovanci že prijaviti. Vseeno pa je PZ izvršil vse delo in organiziral nove pokojninske zavode. V začetku avgusta je mogel že začeti poslovati beograjski zavod, čigar urad je uredil ljubljanski zavod. Beograjski zavod šteje okoli 13.000 zavarovancev, vplačan pa je dobil že okoli 14 milijonov din premij. Zavod v Zagrebu še ne posluje samostojno, šteje pa okoli 13.000 članov, premij pa je bilo vplačan že za nad 21.000.000. Za zavod v Sarajevu še ni bil imenovan niti poverjenik niti sosvet ter vodi vse njegove posle še vedno ljubljanski zavod. Na ozemlju sarajevskega zavoda je dosedaj 3600 zavarovancev, premij pa je bilo vplačan za 4,5 milijona dinarjev. Ko bodo vsi pokojninski zavodi organizirani, bo imel beograjski 25.000, zagrebški 20.000 in sarajevski 8000 zavarovancev, skupne premije vseh pa bodo znašale okoli 100 milijonov din letno.

Tako poročilo predsednika koordinatorja je sprejel občni zbor z odobravanjem.

Debat o poročilih je otvoril zbornični svetnik g. I. Avsenek ter podal zgodovino pokojninskega zavarovanja v Sloveniji. Pred petdeset leti je bila avstrijski vladi predložena prva peticija za ustanovitev pokojninskega zavarovanja zasebnih nameščencev. Deset let je bilo treba, da je bilo pripravljeno vse gradivo za zakon o pokojninskem zavarovanju in nadaljnjih 10 let, da se je začelo to zavarovanje tudi izvajati.

Nato je navajal vse težkoče, ki jih je moralo premagovati pokojninsko zavarovanje v Avstriji in kasneje v Jugoslaviji. Te težkoče so bile skoraj iste, zlasti pa je šla borba za decentralizacijo zavarovanja. Prvo desetletje je bilo pokojninsko zavarovanje v Sloveniji prideljeno zavodoma v Trstu in Gradcu. Zasluga prve deželne vlade v Sloveniji in zlasti poverjenika Albina Prepeluha je, da se

je takoj po preobratu ustanovil pokojninski zavod. Ta je moral prevzeti zelo težko dediščino, ker so bile z inflacijo uničene premije zavarovancev in je zavod sprejel obveznosti za zavarovance brez kritja. Od avstrijskih pokojninskih zavodov bi moral dobiti PZ 5 milijonov zlatih kron, skupno z vsemi obrestmi celo 8 milijonov zlatih kron. Ta vsota sedaj silno manjka in je vzrok zavarovalno-tehničnega primanjkljaja v bilanci zavoda.

Kljub temu pa je bil razvoj PZ dober in njegova bilanca se redno popravlja. Treba zato PZ čestitati. Končno se je spominjal še razširjenja pokojninskega zavarovanja na vso državo, da je sedaj samotarjenja ljubljanskega zavoda konec. (Odobranje.)

V nadaljnji debati je predlagal dr. Rekar, naj skuša zavod doseči znižanje kvote, ki jo mora nalagati zavod v državne vrednostne papirje. Isto je predlagal tudi gošpod Vrančič kot delegat organizacije BOTIC, ki je tudi predlagal, naj država PZ vsaj povrne izgubo, ki je zadela PZ s prevzemom staropokojencev.

Ko sta bila sprejeta še revizijsko poročilo ter razrešnica upravi, so bili sprejeti računski sklepi za prihodnje leto ter razna pooblastila upravi. Tako se je uprava PZ pooblastila, da sme nakupovati nepremičnine in graditi nove hiše, vendar pa mora dosegeti donosnost nepremičnin vsaj 2/3 povprečne donosnosti premoženja PZ. Nadalje sme dajati zavod posojila za gradnjo hiš. Določil se je tudi ključ, po katerem se ti krediti razdele na posamezne pokrajine. Na koncu je odobril občni zbor 160.000 dinarjev za podpore brezposelnim in 100.000 din za podpore vdovam z otroki in dvojnimi sirotam.

Nato je predsednik dr. Milavec zaključil občni zbor, ki je soglasno izrekel zelo upravičeno željo, da se odstotek razpoložljivih sredstev, ki jih mora PZ naložiti v državne vrednostne papirje, zniža. Upamo, da se bo to tudi zgodilo, ker je v interesu vsega gospodarstva.

Doma in po svetu

Nikola Tesla je objavil v »Am. Srbobranu« članek, v katerem pravi, da je najvažnejše, da se sklene takoj resničen sporazum med Srbi, Hrvatini in Slovenci za pet let. Jugoslavija naj bi bila v teh petih letih takšna, kakršna je bila ob ustanovitvi. S tem bi bila prepredena vsaka sovražna propaganda od zunaj.

»Samouprava« je objavila članek, v katerem pravi, da so volitve pokazale, kdo je legalni zastopnik Srbov. To da je edino dr. Stojadinović, ki je tudi takoj v začetku volivne borbe naglasil, da je pripravjen skleniti sporazum z dr. Mačkom. Samo od dr. Mačka da je odvisno, če do tega sporazuma tudi pride.

Na listi dr. Stojadinovića je bilo izvoljenih 25-30 poslancev, ki so pristaši dr. Spaha.

Minister Cvetković je odobril, da se izplača nameščencem delavskih zavarovalnih institucij božičnica v naslednji višini: nameščenci s plačom do 2000 din, ki so oženjeni in imajo otroke, dobe 100% plače, oženjeni nameščenci brez otrok 75%, neoženjeni pa 50% plače. Nameščenci z mesečno plačo nad 2000 din dobe 50% plače. Vsem bolnim zavarovancem pa se izplača kot božičnica hranarina za 7 dni.

Proračun novosadske zbornice izkazuje 1.992.600 din izdatkov in

ravno toliko dohodkov. Zbornična doklada je določena na 7%. Zavod za pospeševanje obrta ima lasten proračun v višini 356.000 din, proračun kemičnega laboratorija v Horgošu pa je določen na 207.495 din.

100letnica prve vojaške bolnice v Srbiji je bila te dni slovesno praznovana.

Na glavni skupščini nemškega Kulturbunda v Novem Sadu je bilo ugotovljeno, da šteje Kulturbund okoli 300 krajevnih organizacij. Letos je bilo ustanovljenih 15 novih.

Zaradi nesoglasij v upravi obrtniškega združenja v Zagrebu je odstopil predsednik Viktor Fabris. Nesoglasja so nastala iz političnih vzrokov. Tudi vsa uprava je demisionirala.

V Kragujevcu sta bila aretirana jetničarja Petrović in Čičić, ker sta za 100 tisoč dinarjev omogočila hajduku Koreju, da je pobegnil iz zapora.

Papežovo zdravstveno stanje se je zopet poslabšalo.

Chamberlain je o novih češkoslovaških mejah izjavil, da so bile te določene med praško vlado in vladami sosednih držav in te meje tudi že dne 21. novembra 1938. potrjene od berlinske mednarodne komisije. Nova mednarodna pogodba za nedotakljivost teh mej zato ni več potrebna. Na vprašanje, če naj to pomeni, da Vel. Britanija ne bo prevzela jamstva za čsl. mejo, je odgovoril Chamberlain lakonično, da tega ni rekel.

Za novega turškega veleposlanika v Londonu je imenovan bivši zunanji minister dr. Ruždi Aras.

Na newyorškega župana Guardio je skušal nekdo napraviti atentat. Osebnih stražnikov župana pa so mu prihiteli takoj na pomoč. Hitro se je nabrlo okoli atentatorja polno ljudi, ki so ga do smrti pretepli in pohodili.

Deželni zbor v Klajpedi bo imel svojo prvo sejo dne 30. januarja.

Za židovski dan žalosti je bil proglašen 8. januar. Tega dne se bodo vsi židje na svetu spominjali zadnjih preganjanj.

Bat'a je kupil bivšo komunistično tiskarno v Pragi.

Pri nedeljskih občinskih volitvah v Varšavi so dobili socialisti 27 mandatov, vladna stranka nacionalne unije 38, židje 19 in opozicijska nacionalna stranka 15 mandatov.

V Italiji pripravljajo indeks knjig, v katerem bodo navedene vse knjige, ki jih smatra fašistični režim kot slabe in ki se bodo morale uničiti.

Sovjetski list »Journal de Moscou« je francoska vlada prepovedala. List je ostro napadal zunanjo politiko Daladiera in Bonneta.

Iz vseh evropskih držav prihajajo poročila o silnem mrazu ter o snegu. Na Poljskem vlada prava sibirski zima ter se je zato udeležilo občinskih volitev samo 49% volivcev. Tudi iz Italije prihajajo poročila o silnem mrazu. Iz vseh držav poročajo tudi o velikih zamudah vlakov. Mnogo parnikov je obšlo v ledu, rečni promet je večino v vseh državah ustavljen.

Veliki ameriški pomorski manevri se začno v januarju ob obali Atlantskega oceana. Pri manevrih bo sodelovalo 140 bojnih ladij in okoli 600 letal.

Predsedniku Rooseveltu je bil predložen načrt za novo vojno ladjo, ki bi imela 45.000 ton in ki bi veljala 100 milijonov dolarjev, to je nad 5 milijard din. Graditev tako velikih ladij utemeljujejo ameriški pomorski krogi s tem, da se tudi Japonska pripravlja, da začne graditi ladje z več ko 35.000 tonami.

Na krovu nove motorne ladje »Stockholm«, ki se je zgradila v ladjedelnici v Trziču in ki bi morala biti te dni dogotovljena v Trstu, je nastal požar, ki se je tako hitro razširil na vso ladjo, da je ves parnik zgorel.

V Aleksandriji je zaplenila egiptiška carina okrog 20 zabojev filmov. Pri odpiranju zabojev pa je zaradi udara s kladivom nastala iskra, da se je vnel en film. V kratkem pa so se vneli tudi vsi drugi filmi, hitro nato pa je vse carinsko skladišče zajel požar ter je osem carinskih uslužbencev zgorelo.

V tovarni smodnika v bližini Tokia je nastala eksplozija, ki je tovarno popolnoma uničila. 30 delavcev je bilo ubitih, 100 pa ranjenih.

Romunija je začela pospeševati gojitev bombaža

Romunska vlada je dala narodnemu tekstilnemu uradu 6 milijonov lejev za propagando za gojitev bombaža. Delo urada se vrši sistematično ter se je z bombažem nasajena površina povečala od 2 na 6 tisoč ha. Ker se je izkazalo, da se bo gojitev bombaža izplačala, hoče urad povečati gojitev bombaža na površino 20 do 30 hektarov.

Radio Ljubljana

Četrtek dne 22. decembra. 12.00: Plošče — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Koncert radijskega orkestra — 14.00: Napovedi — 18.00: Slavne koračnice (plošče) — 18.40: Slovensčina za Slovence (dr. Rudolf Kolarič) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Nac. ura: Zasluga jug. dobrovoljcev za naše osvobodjenje — 19.50: 10 minut zabave — 20.00: Koncert. Sodelujeta: g. Drago Zagar in radijski orkester — 21.30: Kozaske pesmi (plošče) — 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Kvartet mandolin.

Petek dne 23. decembra. 11.00: Solska ura: Božična oddaja (brezposelnih učitelj. abiturientov) — 12.00: Plošče — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Koncert radijskega orkestra — 14.00: Napovedi — 18.00: Božič v družini (ga. Ivanka Velikonja) — 18.20: Sramli igrajo (plošče) — 18.40: Francosčina (dr. Stanko Leben) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Nac. ura: Tucin-dan in božični kolači v narodnem verovanju (Jelica Belovlić-Bernačikova) — 19.50: Smučanje, ljudski šport (Janko Slicherl) — 20.00: O zunanji politiki (dr. Alojzij Kuhar) — 20.30: Orgelski koncert (msgr. Stanko Premrl) — 21.15: Koncert radijskega orkestra — 22.00: Napovedi, poročila — 22.30: Angleške plošče.

Specialitate moške mode vseh modnih center

L. KETTE • Ljubljana

Aleksandrova cesta št. 3